

MAK

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mêda pii wo, u mî ka mê kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpîmon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kîdiki dnye ngê ye mêdpîmo tpiye dé. M:ââ pyolo y:a mê limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kîdiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

*Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28*

¹ Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. ² Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, u komo kapî pyu Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, apê, A kópu y:eey:ee pyu ngada wanî kââ, maa yinê amînê yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, *

³ W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo, Nmî Lémi u maa a yé yó, maa mb:aa yidó yé yó.

* ⁴ M:ââ yilî mî loo, Njon ngê Yisaya u kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlî daangê chópu, Njon ngê Chóó Lémi u kópu pi knî ye doo tpapê, yi nuw:o dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya, yélini u kwo dpîmo lèpî, ye dpîmo danêmbum.

* **1:2:** Mal 3:1; Luukî 7:27 * **1:3:** Is 40:3

Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi, ngmênê Chóó Lémi u chââchââ nmyi lama daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo yinté dé. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, mbwaa ngê n:aa mbápitísím kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁵ Njuda tpémi Njon ka yilí loo, Njedusalem tpémi yilí mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa. Yi dono yilí yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîi paa Njódan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísím ye dpîmo yém, yi dono yilí u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

⁶ Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdí gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon ngê yinté kpîdí myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdí. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyîlo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u dîy:o nté y:i dêpwo ya. * ⁷ Pi kní ye yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Nê tēdê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. ⁸ Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísím kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo.

*Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu
Mátiyu 3:13-17; Luukî 3:21-22*

⁹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aa u pi Nasalet. Yi p:aanî a kuwo ngê, Nkálili Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwááni a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísím kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaa lêê u mênê Yesu kmênê ngê. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu mbwaa lêê u mênê a pii wo,

* **1:6:** 2 Kings 1:8

apê, Mbóó mêmê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:i ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹¹ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódó ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dóó
Mátiyu 4:1-11; Luukî 4:1-13

¹² Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê dy:ââ ngê. ¹³ Y:i doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myednyen:aa kwo, enjel yoo a lee dniye, Yesu mêmê ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mátiyu 4:12-17; Luukî 4:14-15

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King Helodi ka u dono kópu yilî dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu Nkálili u ngwo loo, pi knî ye dpîmon:aa danêmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa danêmbum. ¹⁵ Yipu, Dye ghi mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chap. Yipu, Nmyi dono yilî kée tóó, yipu, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka kêlímî mbê dmyeno.

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Luukî 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vyuwó mo. ¹⁷ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó.

Yepê, Te u vuyuwó ntee dpî lama a tóó, pi vuyuwó yinté dpî lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ¹⁸ Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ¹⁹ Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mî k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. Wod:oo yi mî Sepédi, u dpodo pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo a kuwo tumo, wod:oo Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Luukí 4:31-37

²¹ P:aa ndîi ngmê u pi Kîpêênnyêm, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê p:aani ngmê. Yi pini páádi knî Yesu u k:ii Kîpêênnyêm lee dniye, y:i dnyen:aa ya. U kuwó dini ghi ngê, lîme wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ye doon:aa dêêpî. ²² Kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u díy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpaépê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmi dpîmo tpaépê dé, chóó u pi mbêmi dpîmo tpaépê dé. Noko yipu, U kópu yilí yintómu ndê kópu dé.*

²³ Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adî kee, yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e adî mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. ²⁴ Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, nyi u nuu u pi.

* **1:22:** Mát 7:28-29

²⁵ Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. ²⁶ Yi kmêna ngê yi pini ka nyuno pwopwo adî y:oo, dpodombiy:e adî kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a kuwo ngê. ²⁷ Pi yintómu ngwéti dniye, noko dnye póó, noko yepê, Kî lónté kópu? Ndiye tédê kamî. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi pwo a tóó, u dnye a nyêmî ngmê. ²⁸ U kuwó dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê núw:o ngópu, Nkálili wee límílimí ngê a ngêédí.

*Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:14-17; Luukî 4:38-41*

²⁹ Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu p:uu ndiye pyu páádi knî yi k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee dniye. ³⁰ Saimon u mbywé pyââ ngmítédmi mbêmê doo dpî, mbii ndîi u ngwo ngmédoo ya. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ka yi pyópu yuu adê y:ee ngmê. ³¹ Yesu loo, yi pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye mê y:ângo.

³² Kââdí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê mbii pyu yintómu Yesu ka núw:o tumo, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye núw:o tumo. ³³ Yi ngomo t:âmo ghi a nt:ee wo, pi dêpwo a ya. ³⁴ Yesu ngê pwopwokopwe yilí pyi ngê, mbii dyêédí daa ngmidi yedoo ya. N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilí Yesu ngê ngm:ii kalé too. Yesu ngê kmêna knî ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî yi pini. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

*Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê
Luukî 4:42-44*

³⁵ Mw:aamw:aa ghêlî daa wa wo, Yesu ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli dêpwo a paa, y:i doon:aa ngêpê, u mî ka. ³⁶ Saimon mbwémi mbwémi ma adî lee dmi, Yesu dnyen:aa nmy:uu. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilí knî y:oo ka nmy:uu ngi. ³⁸ Ngmênê Yesu ngê yepê, Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa y:i ye ngmênîmo tpaépê. Yepê, Yi kópu u dîy:o até d:a lê. ³⁹ Wod:oo lee dniye, Nkálili wope wope yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko, Yesu y:i ye dîmon:aa dêêpî. N:ii knî y:e yi kmêna dnyimo kwo, Yesu ngê yi kmêna dpîmo ngm:ii kîgha dé.

*Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u
ngwo doo ya*

Mátiyu 8:1-4; Luukî 5:12-16

⁴⁰ Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ⁴¹ Yi pini Yesu ka ch:ané wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. ⁴² Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê, mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁴³⁻⁴⁴ Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpî, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ímê miyó dp:uu núw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni

nga dí d:uu, u ngwo pêdê w:ee y:e. ⁴⁵ Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:aani p:aani loo, p:êê mî chaa ngê. Yi kópu u l:êê díy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu p:aa ndîi n:ii dpîmo lêpî, pi yilî yintómu u kwo dnyimo lêpî, u nkîgh:ê dnyimon:aa wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê. Pi dêdpîmo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê u kwo dpîmo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo daam:uu n:ee. Pi kwéli dêdpîmo a paa, y:i dpîmo a ya, pi yilî yintómu y:i u kwo dnyimo a lêpî, daa p:aa ngmidi dnyimo a ndiyendiye.

2

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê Mátiyu 9:1-8; Luukí 5:17-26

¹ Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu Kîpêênnyêm u ngwo mêtê diyé dniye. Pi knî yi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a tóó. ² Pi yintómu u kwo a lee dniye, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Yesu ngê chóó u p:êê kópu dyuu ye doo tpaépê dé. ³ Yesu ka mbii pyu ngma a núw:o ngópu, kpâlî dê ntóó dê. Ngmîtédmî mbêmê a yé ngópu, pi páádi knî y:oo dnyinê ngópu. ⁴ Doo u ntââ yi pini Yesu ka daapê núw:o ngópu, mu kópu u díy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi pini páádi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmê pw:ono adî núw:o ngmê, Yesu kwéli doo a ya, ngomo pw:ono puu y:i ngmêmîné t:ee ngópu. Ngomo pw:ono têpê a wéli ngópu, puu y:i ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini yedê ngê y:i ghîpî ngópu, u ngmîtédmî mbêmê doo ya. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka

wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo, Nono yilî yintómu dí chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. * 6-7 Nju tpémi yi dēêpî pyu yoo y:i ngmêdoo kwo, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha vy:o a vyi ngópu, apê, Kî pini ngê lukwe dîy:o yi kópu dē vyi? Apê, U yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. Apê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Apê, Doo u ntââ, pi ngmê ngê yinté kópu d:uudpî vyi. * 8 Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuu mbumu té? 9-11 Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dē kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmîédmi a ngini, p:o lili. 12 Wod:oo yi pini ghêédî wo, u ngmîédmi a ngêédî, pi yintómu yi ngópu mî pwii wo. Pi yintómu ngwéti dniye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu, noko yepê, Kînté kópu pi doongmê módu. *

*Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê
Mátiyu 9:9-13; Luukî 5:27-32*

¹³ Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mē diyé dniye. Pi yilî yintómu u kwo a lee dniye, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. ¹⁴ Dini ghi n:i ngê kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi, Alípayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî

* 2:5: Luukî 7:48 * 2:6-7: Is 43:25; 1 Njon 1:9 * 2:12: Mát 9:33

ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nêdi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yinté pini mê yilî Yesu p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi ngomo k:oo. ¹⁶ Dêêpî pyu yoo n:ii dé Pádisi yoo yi vy:o dnye kwo, y:i knî ngmê ta. Apê, Yesu kn:aadi te pyu yoo yi k:ii mu kmaapî té. Yi tpóknî Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póo dniye, yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî pyu yoo yi k:ii a kmaapî té? * ¹⁷ Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo. *

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mátiyu 9:14-17; Luukî 5:33-39

¹⁸ Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo nté dnyimo kpîpîkpîpî. Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté myednyimo kpîpîkpîpî. Yi wéni ngmê ngê pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo póo dniye, kwo, Lukwe dîy:o Pádisi knî y:oo nté dê kpîpî ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo nté mya kpîpî ngmê, kwo, ngmênê m:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu.

* **2:16:** Mát 11:19; Luukî 15:1-2 * **2:17:** Luukî 19:10; 1 Tim 1:15

Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mêdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

²¹ Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpîdî pee kamî déêkwédi ngê wa a pyódu, kpîdî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê. *

²² Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpîpîkpîpî mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu

Mátiyu 12:1-8; Luukî 6:1-5

²³ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwó tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedé dnye vvyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî

* **2:21:** 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, * ²⁴ Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? ²⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi ngê Sóól u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, * ²⁶ wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ²⁷⁻²⁸ Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, né u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o né u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê. Yepê, Pádisi yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî yi ghê vyîmî u l:êê dîy:o, daa lîme wo u l:êê dîy:o yoo l:âmo ngê. *

3

*Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê
Mátiyu 12:9-14; Luukî 6:6-11*

* **2:23:** Deut 23:25 * **2:25:** 1 Sam 21:1-6 * **2:27-28:** Deut 5:14

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo mê kee dniye. Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. ² Yi ngomo k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. ³ Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. ⁴ Wod:oo pi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? Ngmênê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê vyi ngópu. ⁵ Yesu ye nod:e wo, kwódo ng:oo dmi l:âmo a ngêpa wo. U gha vy:o vyu, apê, Lukwe dîy:o kî pini kóó ntóó ye doo ch:anê wo? Apê, Lukwe dîy:o yi dêêpî kópu ngmidi p:uu a nuw:o té? Wod:oo yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁶ Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa danêmbum, yi danêmbum têdê Yesu u vye u dy:oo mîné châpwo ngópu.

*Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25; Luukî 6:17-19*

⁷⁻⁸ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili Kpéni Lêê ndîi u nkîgh:ê lee dniye. Pi yilî yintómu knî y:oo Yesu myednye yâmuyâmu. Pi yilî tp:oo témi tap. Nkálili tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi, Yidumiya tpémi, Pédiya tpémi, Taiya tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmidi tpémi Yesu ka yedê loo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, yi kópu yilî yi pi dmi a ny:ee tumo. ⁹⁻¹⁰ Yesu ngê mbii pyu yilî dpîmo pyipyi, yed:oo mbii pyu

knî y:oo pi dpodombiy:e dnye papî dé, Yesu ka u ngwo dnye lêpî, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê nm:uu yé, yed:oo nmî mbii machedê ngê u ngwo a pyodopyodo. U l:êê díy:o Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo vyyu, yepê, Dinki a núw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a wó. ¹¹ N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee dyimê dnye, dpodombiy:e u kwo mbwóó dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi tp:oo. ¹² Yesu ngê kmêna knî ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwódu ngê.

*Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too
Mátiyu 10:1-4; Luukî 6:12-16*

¹³ U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo, u yoo chóó mî myââ, yélini u yi dmi u ngwo doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno. ¹⁴ Yi yéli yi vy:o, pi y:a mê miyó ngmidi ngê, u dyépi yoo, u aposêl yoo. Yepê, Dî ngmidi nmyo, a p:uu dmyinê ya. Yepê, Díyo a dpodo tédê wanî dy:ââ nmyo, pi knî ye a kópu dyuu anmyin:aa tpapê. ¹⁵ Yepê, U ntââ ngê wanî pyódu nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ¹⁶ Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó ngmidi ngê, ala yi pi dmi. Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. ¹⁷ Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon yi pi dê ntaa doo, apê, Komo pwááti dê, yi chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjís. ¹⁸ Pilipi Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alîpayas tp:oo. Tádiyás yono, Saimon mê ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u díy:o u yi

y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê nmo.
¹⁹ Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 12:22-32; Luukî 11:14-23; 12:10

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpîmo pyodopyodo, yinté u ngwo mîmî pyodo, pi yilî u kwo loo, yi kópu u l:êê díy:o u pi knî yi k:ii yi kmaapî u dye ghi dêpwo ya. ²¹ Dini ghi n:ii ngê u pye ghee knî y:oo yi kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê, Nmî nya. Mu kópu u díy:o pi knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti. Yinté dnye tpapê. ²² Dêêpî pyu n:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²³ Wod:oo Yesu ngê yi yéli a danê ngê, yepê, Setan ngê pi knî y:e kmêna daawa ngm:ii kalê té. Yepê, Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too, ngmênê Chóó Lémi u Ghé Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁴ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmídi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi wee wa dyênê ngmê. ²⁵ Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóochóó yi pi dmi wamyé dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

27 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii dé y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a ménê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

28-29 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilí a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilí u kuwó wa kée té, ntââ y:e mêdaangmêwa a vy:u. Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu adî peede tpaê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilí u kuwó daawa kée té. * 30 Yesu ngê yi kópu ye vvu, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo noko yepê, Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Luukî 8:19-21

31 Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî taa dniye. Doo u ntââ Yesu ka daapî nî dniye, mu kópu u dîy:o pi yilí, ngomo a nt:ee wo. Wod:oo kuwa dnya a

* 3:27: 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2 * 3:28-29: Hipîlu 6:4-6

kwo, kópu u kwo dy:ââ ngópu. ³² Yi yéli y:oo Yesu ka y:oo vyi ngópu, kwo, M̄ye ghee kn̄i kuwa ka wee, kwo, ka poopoo ngi. ³³ Yesu ngê yepê, N:uu ngmê a pye? Yepê, N:uu dé ye a mbwó yoo? ³⁴ Yélini yi vy:o doo kwo, doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile niye ghee kn̄i kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ³⁵ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee kn̄i.

4

Witi nt:ene u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:1-9; Luukî 8:4-8

¹ Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya, pi yilî yintómu y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa a wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ² Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ⁴ Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, ñmê kn̄i y:oo mî ma tumo. ⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. ⁶ Yepê, Yi witi w:uu dé lîmîlîmî ngê pii dniye, ngmênê dini ghi n:i ngê kââdî ndîi yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u díy:o yi km:êê dmi têpê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too, yi nt:u dmi daa kaa

dniye. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu pyoloy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo yonoy:a kele. ⁹ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Luukî 8:9-10

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê yoo ndîi yi p:o p:o mê loo, Yesu p:uu ndiye pyu yoo, u dyépi y:a mê miyó knî yi k:ii, yi mgongo danêmbum knî yi dîy:o u kwo póo dniye. ¹¹⁻¹² Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpaêpê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, yi yéli y:oo yi kópu paa ntiye y:e. Yi kópu ala,

Ú mumu ngê a mumu ngmê,

u nyêmî ngê a nyêmî ngmê,

u wopwe ngê mêtêdê wopwe ngmê.

Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,

yi dono yilî u kuwó wa kée té, mêtêdaawa a ngî té.

*

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Luukî 8:11-18

¹³ Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? ¹⁴ Yepê, Witi

* **4:11-12:** Is 6:9-10; Njon 12:40; Dpodo 28:26-27; 1 Kódin 2:10

w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi knî yi ngîma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalí. ¹⁵ Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, nímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalí, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹⁶⁻¹⁷ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aaní mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê dîy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límî k:ii wa kpîpî nê. * ¹⁸ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. * ¹⁹ Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalí. ²⁰ Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalí, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalí, woni knî yi mênê pyoloy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê yonoy:a dé.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo

* **4:16-17:** Kílosa 2:7 * **4:18:** Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgîdí wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. ²² Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi. ²³ Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyiné nuw:onuw:o.

²⁴ Yesu ngê yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, ²⁵ mu kópu u díy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwo wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini nmî kada adî kwo, Chóó Lémi ngê l:êê tédê wa ngee nmo, nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmî maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

²⁶ Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi ngê u nté woo a nt:ene ngê, u nté woo dpî ntówo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. ²⁷ Yepê, Yi pini p:o dpî lê, kn:aa dpodo p:uu mêtumê dpodo yédi, mgîdí vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo lónté dpî pyidu. ²⁸ Yepê, Têpê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiyé dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo

ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalî, yed:oo dpî mdo. ²⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê u nté dpî mdo, yed:oo dpî ché.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32,34; Luukî 13:18-19

³⁰ Yesu ye póo wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? ³¹⁻³² Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

³³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, yinté mgongo yilí ye kwólu, u dí doo u ntââ pi knî y:oo yi mgongo daapêdê w:ee tumo.

³⁴ Dini ghi n:ii ngê pi yilí knî ye dpîmo danêmbum, dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yi mgongo u kakê mê mêdpîmo chámêchámê.

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Luukî 8:22-25

³⁵ Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle. ³⁶ Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo ngópu. Dinki knî m:uu loo, Yesu mye ngm:êê ngópu. ³⁷ Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pí vy:êê wo. ³⁸ Yesu dinki kn:ââ ghê doo dpî, u piló mbodo knâpwo doo a ya. P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Lama daa tóo nga anmî pwpowó té? ³⁹ Yesu a pii wo, yópu ka

kwo, Munto. Vyuwó knî ye yepê, Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye ndîî mé kââ. ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmye nkîngê té? Yepê, Lukwe díy:o a ka dp:ee kêlîmî té? ⁴¹ Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, noko yepê, Kî lónté pini? Noko yepê, Vyuwó yópu y:oo u dnye kêê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

5

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Luukî 8:26-39

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ² Yesu dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo yi loo, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini kpomo mênê a pwii wo, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé. ³ Yi dpîmo ya, dye ghi yintómu. Doo u ntâa pi ngê puwóma ti ngê daapî kudu ngê. ⁴ Daa ng:êéntómu puwóma ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpîmo pwapî dé, mu kópu u díy:o l:âmo dy:ââ. Déê dniye, daa kudu ngópu. ⁵ Dye ghi yintómu mbu knî yi mbêmê dpîmo lêpî, kpomo knî yi mênê myedpîmo lêpî, dpîmon:aa kââkââ, chóó chêêpî ngê myedpîmo châpwo.

⁶ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu kuughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo, yu mbodo dê y:e Yesu ka k:ame ghê wo. ⁷⁻⁸ Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo ndîî tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu ka kwo, Yâpwo ndîî u pi mbêmê nga da mbwólu, nangê kpada nê. ⁹ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî

n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dîdyênî, mu kópu u dîy:o nmo yilî. ¹⁰ Yesu ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu nangê dy:ââ nmo. ¹¹ Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. ¹² Yi Kmêna knî yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ¹³ Yesu ngê yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

¹⁴ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vuywo, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye núw:o ngópu. N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. ¹⁵ Apê, Pini n:ii kmêna knî y:oo mwo a dyênê ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê mêka tóó, mēdaa ghétighéti, kpîdî u paa ngmêka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ¹⁶ Yélini yi ngópu yi kópu ghéti ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu, kópuni mbwêmê knî y:e pyodo, ye myedê nté ngópu. ¹⁷ U l:êê dîy:o Nkedîsa tpémi Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? ¹⁹ Ngmêné Yesu ngê kwo, Kêle. Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi ch:anê, awêde mb:aamb:aa ngê da ngee

ngi. Kwo, Po mê dini, yi kópu nyoo knî ye dpîmo nté ngi. ²⁰ Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii knî y:oo ny:ee ngópu, ngwéti dniye, noko yepê, Vyuw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mêdê pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Luukî 8:40-56

²¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu, kpé lêê u nkîgh:ê dneye ya. Pi dêpwo a ya. ²² Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, ²³ kwo, A tp:ee módó kîyedê mbii, kwo, Y:ay:a dê pwiyé. Kwo, U ntââ wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, any:uu pyi, yed:oo mēdaawa pw:onu. ²⁴ Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dneye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

²⁵ Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîi, wêê p:uu dêpê vyâ. ²⁶ Yi pyópu p:uu kpeede yilî dpîmo dpodo, yimi mēdnyimo mgîni vyîmî kîgha, nk:ââ ye dpîmo ngêêpî dé, u ndapî yinté chedê ngê, ngmêê dēdnyimo pyipyi, dono ngê p:ee mēdnyimo pyépi. ²⁷ Yi pyópu ngê Yesu u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu u kuwó mî ghê wo. ²⁸ Apê, Yesu u kpîdí kwódo p:uu a kêê n:aa yé, yed:oo wêê wunê vye. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpîdí kwódo p:uu kêê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu ngê a w:ee

ngê, apê, A mbii machedê ngê dê pyódu. ³⁰ Yesu u lama até yi yaa wo, apê, Ala a wââ pi ngmê p:uu dê kee, wod:oo u kuwó até yi diyé wo, yepê, A kpídî p:uu kêê n:aa dê yé? ³¹ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Lukwe dîy:o nye póó? Kwo, Lukwe dîy:o chi vyi, A kpídî p:uu kêê n:aa dê yé? Kwo, Pi kînga dîdyênî. ³² Yesu doo yeda vyyuwo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dê d:uu? ³³ Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u ngwo pyodo, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu ka adî lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u danêmbum yintómu u kwo adê nt:o. ³⁴ Yesu ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kêlîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lêpî, mii chedê ngê dê pyódu, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

³⁵ Yesu ngê u danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi knî ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Njm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê núw:o. ³⁶ Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê kêê yi kêlê dêpê ngópu, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kêlîmî. ³⁷ Pi daangmê núwo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon vyílo dé yi núw:o too. ³⁸ Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té, mu kââkââ té. ³⁹ Yesu ngomo k:oo adî kee, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe dîy:o nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngmênê a dpî. ⁴⁰ Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdî u pye mî, p:uu ndiye pyu pyile knî yi k:ii, ngomo ghi k:oo adî kee dmi, yi dmââdî ntóó kwéli

doo ya. ⁴¹ Yesu yi dmââdî kwulo kele, yi dnye ngê kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kî dmââdî, a piidi. ⁴² Wod:oo a pii wo, modoo paambwi. Yi dmââdî u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi dmââdî Yesu ngê a pyidu ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adî d:uu? ⁴³ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi mênê dpo ghêpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

6

*Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet
Mátiyu 13:53-58; Luukî 4:16-30*

¹ Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê, p:aani n:ii a kaa wo y:i mé diyé wo, Nasalet, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii. ² Lîme wo ngê ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo ndiye kîgha dé. Pi y:i mé yilî doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî ny:ee ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Ala kópu yilî anyi wunê ng:êênî? Noko yepê, Nuw:o ghi ndîi nanê u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu yilî angênté dpî chaa? ³ Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu. Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tídê yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. ⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngmênêni knî y:oo myed:uudpî châpu ngmê. ⁵ Doo u ntââ Yesu ngê mbwudu yilî y:i daapî chópu, ngmênê pwop-wokopwe knî ngmê yi mbêmê kêê yó, u ngwo pyi too. ⁶ Yesu ngê u gha vy:o apê, Lukwe díy:o kî yéli a ka dêdê kélîmî té?

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátiyu 10:5-15; Luukî 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. ⁷ Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a mê miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó miyó doo dyede. Yepê, U ntââ ngê n:aa pyépi nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ⁸ Yepê, U ntââ nmyi kiyé avy:ee núw:o t:oo, ngmênê tpile n:aamu núw:o. Yepê, Nté n:aangmê núw:o, nmyi tpile péé myen:aangmê núw:o, ndapî nmyi mênê myekîngmê kwo. ⁹ Yepê, Nmyi yi dópo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngmênê nmyi mbwo kpîdî myomoni n:aangmê t:oo. ¹⁰ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dî yi p:aani mêtny:oo a kuwokuwo. ¹¹ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. *

¹² Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó p:aani p:aani lee dnye, ala kópu pi knî ye dnyen:aa tpapê, yipu, Nmyi dono kópu yilî yintómu kéé tóó.

¹³ Pi yilî knî y:e yi kmêna mî ngm:ii kalê tumo,

* **6:11:** Dpodo 13:51; 18:6

yâpwo wulu mbii pyu yilî yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u ngwo dnye pyipyi dé. *

*Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ
Mátiyu 14:1-12; Luukî 9:7-9*

¹⁴ Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King Antipas Helodi ngê yi kópu yilî nyongo, mu kópu u dîy:o Yesu u pi pi yilî yintómu yi lama doo ya, ngmênê Helodi ngê Yesu daangê módu. Pi knî ngmê y:oo Yesu p:uu apê, Njon Baptist kîmêdê pyidu, wu vyîlo. Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o mbwudu yilî a chapî ngê. ¹⁵ Ngmê knî y:oo apê, Ilacha kîmaa t:aa, wu vyîlo. Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apê, wunê Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapî, yinté pini ngmê kîmêdê pyidu, wu vyîlo. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê King Helodi ngê Yesu u pi nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mbwámê kîni chapwo, apê, kîmêdê pyidu, wu vyîlo. Ala Njon Baptist u vye u danêmbum.

¹⁷⁻¹⁹ Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo, yed:oo Antipas ka u ngwo vya, kwo, Njon vya ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adî knî, ngmênê ghêlî daa vyâ. ²⁰ Antipas Njon ka dpîmo nkîngê, mu kópu u dîy:o u lama dpîmo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê dîy:o, pi knî ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo knî ngmê ngê u lede knî ye dpîmo tpaépê, yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu ngmên:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu knî yi l:êê dîy:o Antipas u

* **6:13:** Njems 5:14

gha l:âmo dpîmo a ngêpw:angêpw:a, ngmênê u yi u ngwo dpîmo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpî.

²¹ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê dîy:o naa ndîi ngmê kpo, mââwe ndîi yoo a danê ngé, mââwe ndîi dêpwo a ya, Nkálili. ²² Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó doo ndens, kwodo mb:aa. Yi kwodo ngê yi nááli tédê mââwe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, K:omo tpile lukwe u pi ngmênye tpapê, u ntââ nga nînê kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi nga nînê kuwo. ²³ Kwo, Daanî dóó ngi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. ²⁴ Wod:oo yi kwodo adî lê, u pye ka ad:uu póó, kwo, King ka lukwe ngmanî dmyinê? U pye ngê kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. ²⁵ Wod:oo yi kwodo mbêpêmbêpê ngê mê diyé wo, king ka kwo, Njon mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ²⁶ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapî puwâ, mu kópu u dîy:o yi kópu pi yilî yi ngîma vyu, mye kpaa wo. ²⁷ Wod:oo lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê chepwe, kwo, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê mînê chápwo, ²⁸ mbodo nmoko yedê a kââ, ada núw:o, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo. Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

²⁹ Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, lee dniye, Njon ntóó mînê ngî ngópu, kpomo u mênê mî kmênê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono

ngê

Mátiyu 14:13-21; Luukî 9:10-17; Njon 6:1-14

³⁰ Yesu u dyépi yoo Yesu ka mê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mîné nté tumo. Pi knî yi lama kópuni dnyen:aa kîgha dé, u kwo myedê nté tumo.

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u nkîgh:ê pi dêpwo ghêdê, a yina ngópu, doo u ntââ kmaapî u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u díy:o yoo mudoo a líwe, Yesu u pyiné dnya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê díy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ghi mb:aa ngmênyinê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê y:i nye vy:êê koo. ³² Wod:oo dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dniye. ³³ Ngmênê pi yilî y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yélî maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo y:i mwiyé mî ta.

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîi yi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u díy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:ee y:ee pyu daa tóó, pi ye daa vuywo. Yi kópu u l:êê díy:o daa kópu ngmîdi yi lama doo kîgha. ³⁵⁻³⁶ Dini ghi n:ii ngê kââdí doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdí kînga dê ghîi, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ³⁷ Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ndapî nmî ngópu daa tóó. ³⁸ Yesu ngê yepê, Mbîdédi yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyiné kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê mênê kp:aa ngópu, kwo, Mbîdédi limi, te miyó.

³⁹ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê

mbwódo yaa dniye. ⁴⁰ Wod:oo yoo chámê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dniye. ⁴¹ Yesu ngê Mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbîdédi u ch:êê kê dumo. ⁴² Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. ⁴³ Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu. ⁴⁴ Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yi mo yedê kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

⁴⁵ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbetîsaida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. ⁴⁶ Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, yi doon:aa ngêpê. ⁴⁷ Dini ghi n:ii ngê mgîdí doo a ghayghay, dinki kpé lêê ñuknîñuknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yélí p:uu u mo doo a ya. ⁴⁸ Yi vyu wo, apê, Dinki ngê dono mínê pyw:émî, mu kópu u dîy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kélî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lépî. ⁴⁹ Yi kêma chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kíyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghîpé wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ⁵⁰ Yintómu yi m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê.

51 Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mède ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepênypê u kópu ngê pyodo. 52 K:omo tpile yoo ndîi, nté tédê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngmênê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntâa, daa pêdê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet

Mátiyu 14:34-36

53-54 Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. 55-56 Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo núw:o ngópu, wod:oo pwopwokopwe Yesu ka a núw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpîmo lêpî, yi pwopwokopwe dnyimo dnyinêdnyiné dé, Yesu ka dnyimo néne dé, yi ngmîtedmi mbêmê kââ puu ghê dnyimon:aa yiyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntâa ngmîdí kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpîdí kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

7

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 15:1-9

1 Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. 2 Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kînté a kmaapî té, yi kêê

tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe dîy:o nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi kpîpî tumo? Noko yepê, Lukwe dîy:o yi kêê daa ghêêghêê tumo? ³⁻⁴Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngmênê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêê mwiyé dpî ghêê t:oo, nté kuwó dpî ma ngmê, nté mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

⁵Yi kópu u l:êê dîy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi l:êê ghi dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe dîy:o kêê tupwótupwó ngê a kmaapî té? ⁶Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kîgha ngópu, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dîpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kí yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo,
ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁷Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,
mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê
pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,
yi chóó yi dêêpî kópu ngê
pi knî ye a dêêpî nyédi.

⁸ Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmî ngópu, ngmênê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu.

⁹ Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngmênê dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kée tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo? ¹⁰ Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê cháâcháâ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. ¹¹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpépwo knomomê, mbodo l:âmo límî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mêdaanî kê. ¹² Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o dîyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adí kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî y:oo, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile m̄ye m̄i ye daanyi y:oo, mu kópu u dîy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî cháâcháâ tédê ngê nmyi pyódu ngópu. ¹³ Yepê, Yoo yi lama kigha tédê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kée ngópu. Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u lêê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mátiyu 15:10-20

14 Yesu ngê yoo mêtê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóó. 15 Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. 16 Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

17 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mî kee wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo póó dniye. 18-19 Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myedmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u díy:o doo u nuw:o mênê dpî lê, ngmênê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósis ngê ntini n:ii yilí Nju tpémi ye a kwódu ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê ngê pyódu ngê.) 20-22 Yesu ngê yepê, Kópuni pi u kwo wunê pyuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, yepê, mu kópu u díy:o pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pyuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilí dpî d:uu, yepê, a pyââ ti yédi, a kpaâ yédi, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a mtíkó yédi, yepê, daa dono kópu ngmidí dpî d:uu. Yepê, Pi dpî dóó, pyââ p:uu a nuw:o yédi, chóó a ya yédi, k:omodané mbêmê pi u pi a dyede too, a chaa yédi, dêêpî u mênê daa ya yédi. * 23 Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u gha

* 7:20-22: Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

mênê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê u ngwo dpî pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kêlîmî

Mátiyu 15:21-28

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pââ Ndîi u kêténi mî loo, p:aa ndîi ngmê u nkîgh:ê loo, u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we, ngmênê yi kópu daa pyodo.

²⁵ Pyââ ngmê, tp:oo módó ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi pyópu ngê dini ghi n:ii ngê Yesu u pi yi nyongo, tp:oo módó p:o a kuwo ngê, Yesu ka loo, yu km:ee dyimê wo.

²⁶ Yi pyópu daa Nju pyââ, Taiya wee u kwo pyââ. Yesu ka kwo, Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntââ wanyi ngm:ii kwolo. ²⁷ Yesu ngê kwo, A yoo Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. Kwo, Kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, mu kópu u dîy:o tp:ee u nté n:êê ntee daanyiné ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té.

²⁸ Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapî tédê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dî vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁹ Yesu ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Kî pyópu mb:aamb:aa ngê a ka wunê kêlîmî, wod:oo yi pyópu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê kîchi vyi. Kwo, P:o mê dini. Kwo, Kmêna ngê ñm:ee módó ala ngwo kêda kuwo. ³⁰ Wod:oo

yi pyópu p:o mê diyé wo, tp:oo módó dpî têdê mî módu, apê, Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa Y:a Knî yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî ta.

³² Yesu ka pi ngmê núw:o ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U ntââ ala pini mbêmê ngêê wanyi yé?

³³ Yesu ngê pi knî yi vy:o a pw:i:ii ngê, kóó pyââ dê ngópu mênê kaa doo, kóó tpyîpwi ngê, dóó yedé yó.

³⁴ Yed:oo Yesu mbóó p:uu vyu wo, yi pini ka kwo, Kweñe. (Yi dnye ngê, Etpata.) ³⁵ Yesu ka dpodo ndîi ngê pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo, dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópuni dî d:uu, yepê, pi knî ye mênangên:aa vyi. K:omo tpile Yesu ngê ye kwódu ngê, ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, pi knî ye mêmînê nté ngópu.

³⁷ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyuw! Apê, Mââwa! Apê, Angênté dê pyi. Apê, Kópu yilí mb:aamb:aa ngê u lama a tóó. Apê, K:omo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha ngmê, apê, ngmênê Yesu u ntââ, wa pyi té.

8

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 15:32-39

¹⁻² Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kî yéli a ka

atédê ch:anê dmi, mu kópu u dîy:o wo pyile a p:uu kédê chedê ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê. ³ Yepê, Yi p:o yi p:o módó n:aa dyede té, ye maa p:uu yi gha l:âmo dmi wunê ngêpangêpa. Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye. ⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa tóó, kwo, yâpwo tédê myedaa tóó, kwo, yi ntoo ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmî mbono? ⁵ Yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. ⁶ Yesu ngê pi knî ye yepê, Mbwódo ya dmyeno. Wod:oo mbîdédi pyudu knî a ngî too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ⁷ Te tp:oo pyile njini myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o mye kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ee too, yoo u ngwo mbono ngópu. ⁸⁻⁹ Pi yintómu podo yono yono y:a doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Ntini n:ii mí kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo a wó ngópu, péé pyudu mé ntówo ngópu, wod:oo Yesu ngê yoo yi p:o yi p:o mé dy:ââ too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Dalîmanuta wee u kwo lee dniye.

*Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó
Mátiyu 16:1-4*

¹¹ Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyen:aa kwop-wepe. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê dîy:o, Yesu ka kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹² Wod:oo Yesu u gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe dîy:o a ka nmye tpapê ngmê, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi.

Yepê, Yi kópu daanî d:uu. Yepê, Kópu yilî wunê kîdî d:uu. Yepê, Yi kópu dmi yi p:uu dmyinê nuw:o. ¹³ Wod:oo a kuwo too, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, kpé lêê ndî mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 16:5-12

¹⁴ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi mu ngmîdi dinki k:oo a núw:o ngópu, yi nuwo a kuwo wo, knî daam:uu núw:o ngópu. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vwuwo. Yepê, Pádisi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo, yepê, King Helodi u yis ngê myekîngî dyênê nmyo. ¹⁶ Yi kópu p:uu yi chóo noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kédê vyi, mu kópu u dîy:o mbîdédi dp:oom:uu núwo. ¹⁷ Kópuni p:uu dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wod:oo ye adî póó, yepê, Lukwe dîy:o nmye danê té, nmyimo, Mbîdédi nmî ngópu daamu a kwo. Yepê, Mumdo? Yepê, Nmyi lama daa tóó? Yepê, Lukwe dîy:o dmyongê w:ee ngópu? ¹⁸ Yepê, K:omo tpile nmyi ngwolo dmi a kwo, ngmênê mēdp:ee mumu ngmê, yepê, nmyi ngópu a pyede, myedp:ee nyêmî ngmê. ¹⁹ Yepê, Lukwe? Nmyi nuwo da kuwo, dini ghi n:ii ngê mbîdédi limi knî munê pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Y:a mē miyó. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mummy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi my:ee ntówo ngópu? Kwo, Pyudu. ²¹ Yepê, Mudmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa

ngée nmo. Yepê, Daa mbîdédi p:uu nmye n:aa ngongo. Yepê, Pádisi yoo yi l:êê ghi dé kîdmyongê d:uu t:oo, Helodi u l:êê ghi myekîdmyongê d:uu ngmê.

Yesu ngê Mbetîsaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

²² Mbetîsaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo kopwe ngmê núw:o ngópu, kwo, U ntââ ngêê p:uu wanyi yé. ²³ Yesu ngwolo kopwe kwulo kele, yi p:aani kuwa núwo, y:i p:uu doon:aa dpodo, tpî ngîma pywé ngê, kóó dê ngîma yé doo, kwo, Yéli nye y:enê? ²⁴ Yi pini ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî y:enê, ngmênê na a ka yi kn:ââ ye m:ii té. ²⁵ Myombó Yesu ngê kóó dê ngîma mê yé doo, wod:oo yi pini ngê ngwolo dê dpodombiy:e vyuwo kalê doo, tpile yintómu mb:aamb:aa ngê mê módu. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi pini p:o mê dy:ââ ngê, kwo, Ala ngwo kî p:aani mêkidingê diyé.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-20; Luukî 9:18-21

²⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, p:aani n:ii u pi Sisadiya Pilipay, u wee u kwo lee dniye. Maa p:uu ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ²⁸ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu, nyi vyîlo. ²⁹ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê

a pyódu ngê, nyi vyîlo. ³⁰ Yepê, Yi kópu pi knî ye nangê vyî.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:21-28; Luukî 9:22-27

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê nmî kada pini knî y:oo wa mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yi kópu dêpê wópu ngê, mb:aamb:aa ngê ye vyu, wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa núwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpaê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ³³ Ngmênê Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî yi ngópu Pita ka kwo, A nkigh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

³⁴ Yesu ngê yoo a danê ngê, p:uu ndiye pyu yoo mye yi k:ii, yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o ní ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêtîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. ³⁵ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo,

mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. ³⁶⁻³⁷ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ³⁸ Yepê, Mgîdí u yoo yi l:êê ghi dmi dono dé, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê a yoo knî yi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Yi dini ghi n:ii ngê pini n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé, enjel knî yi k:ii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.

9

¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ u wêdêwêdê mbêmê mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo

Mátiyu 17:1-13; Luukî 9:28-36

² Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo mîné ghê wo, ³ u kpîdí d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. Doo u ntââ dyámê mbêmê pi ngê yinté kpîdí kpaapîkpaapî ntee kpîdí daawa ghodo. ⁴ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu k:ii danêmbum tédê m:uu tumo. ⁵ Pita

ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁶Yi kópu u kwo vvu, mu kópu u dîy:o u pyipe dê yi k:ii nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi kópu Pita ka d:ud:umbiy:e ndîi ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmanî vyi. ⁷Nkalî too pee yi pwo ngmê yó, yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. * ⁸Yi vvu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, pi ka ghêlî nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰Yi wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghêlî daa vyi ngópu, ngmênê yi chóó yi kópu p:uu dnyimo danêmbum. Noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi? ¹¹Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a kwo? ¹²Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. Yepê, Lukwe dîy:o puku yedê alanté a tóó, Pi knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mb:ii ngmê, dono yilî u ngwo wa d:uu ngmê? * ¹³Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vvu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

* **9:7:** 2 Pita 1:17-18 * **9:12:** Mal 4:5; Is 53:3

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mátiyu 17:14-20; Luukî 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye, mbu vyyuwo yedê ghêpê dniye, pi yilî m:uu ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii. Dêêpî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kwo dnye kwopwepe. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye, wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo lee dniye, mîné chipé ngópu. ¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Lukwe p:uu noko nmye kwopwepe té? ¹⁷ Pi ngmê yoo vy:o doo kwo, yi pini ngê kwo, Mââwe. Kwo, A tp:ee nga atéd:a núw:o, kwo, mu kópu u dîy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi kópu u l:êê dîy:o daa danêmbum, nyuno pwopwo u ngwo mye t:a. ¹⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî, kpéngi ti dê numo kêpa dpî ghê knî. Kwo, A dîdmidîdmi yédi. Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîdî vyi, yed:ê, A tp:ee ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ngmênê kêdê dêê dmi. ¹⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a núw:o yó. ²⁰ Wod:oo yi tpémi u kwo adî núw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ, nyuno pwopwo u kwo y:ângo, wod:oo yi tpémi têpê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî, tpî ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. ²¹ Yesu yi tpémi u mî ka adî póó, kwo, M:ââ yémi mî loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê

ngê doo a ya, u ngwo u kwo a pyodo. ²² Kwo, Daa ng:êêntómu u kmêna ngê dpo, Nî vy:a, ndiya nî kéé, mbwaa paa nî kéé, d:ud:umbiy:e pw:oo we. Kwo, U ntââ nga anmî ch:anê dmi, nyi u ntââ knomomê, wanyi ngee nmo. ²³ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, Nyi u ntââ knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a kêlîmî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntââ ngê a ya nyédi. ²⁴ Wod:oo yi pini Yesu ka adí mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka anî kêlîmî, ngmênê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.

²⁵ Pi yilî Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Kî kmêna. Kwo, Lukwe dîy:o ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye lukwe dîy:o u mênê nyi chedê ngê? Kwo, Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mêkidingê ghê. ²⁶ Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adí vy:a, yi tpémi dpodombiy:e ka wo, nyuno pwopwo u ngwo y:ay:a pwiyé wo, wod:oo kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi tpémi mêtêpwo a kpêpî, ntóó têtê mbêmê doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê, E! Kêdê pw:onu. ²⁷ Ngmênê daa pwene. Yesu ngê kóó ngê mgîmî ngê, a pyidu ngê, ghêêmî kââ.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilî a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo kee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? ²⁹ Yesu ngê yepê, Ngépê ngê u ntââ. Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kîgha daa m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Luukî 9:43b-45

³⁰⁻³¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kêlê ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nmîne, mu kópu u dîy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê, yi yéli y:oo wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³² P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yi kópu dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póo dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

*Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mátiyu 18:1-5; Luukî 9:46-48*

³³ Dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyem taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póo wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té? ³⁴ Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo daa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o maa p:uu noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê, Yesu u che p:ââ pee ngê n:uu angmê yââ. ³⁵ Wod:oo Yesu mbwódo yaa wo, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi kada pini ngê nî ya, yepê, yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye ghi yintómu pi knî yi p:uu choo dpodo. ³⁶ Yesu ngê tp:ee ngma a ngêêdî, p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóo dé yi kêlê kââ, yepê, ³⁷ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedî cháâcháâ nê. Yepê, Myenté, yepê, pini n:ii ngê adî

cââchââ nê, daa a mo adî chââchââ nê, ngmênê pini n:iî ngê a dy:ââ noo, amyedî chââchââ.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:iî nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Luukî 9:49-50

³⁸ Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:iî kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u dîy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê.

³⁹ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, Pini n:iî ngê a pi wa vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u ntââ yi pini ngê u kuwó dini ghi ngê kópu dono a p:uu daawa vyi. ⁴⁰ Yepê, N:iî nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini. ⁴¹ Yepê, Pini n:iî ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîî nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum

Mátiyu 18:6-9; Luukî 17:1-2

⁴² Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kêlîmî té, pi ngmê ngê yi kêlîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîî nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o wanmyi mb:iî nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo

daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁴⁵⁻⁴⁶ Yepê, Máádini p:uu anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi kalê ngmê, u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, yi máádi dono u maa, u dí ndiya, y:i anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Nmyi chóo nmyi maa daanmyi kalê ngmê, a maa anmyiné kalê ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya, ngmênê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁴⁷⁻⁴⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yimbile knî y:oo wamye ma nmyo, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi kêlê ghê ndê ngê adî pîpî nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee límîlímî ngê anmyi chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóo Lémi kóo k:oo anmy:uu ghê dmi.

⁵⁰ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadí ya, pwópwó ngê wa pyódu. Yepê, Ntii nté tpyópu u mênê ntee anyi yé, yepê, a kópu dyuu yinté nmyi mênê choo kwo, noko mb:aamb:aa ngê dmyiné ya.

*

10

* **9:50:** Mát 5:13; Luukî 14:34; Kílosa 4:6; 1 Tes 5:13

*Kpîpî te u danêmbum**Mátiyu 19:1-12; Luukî 16:18*

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, Njódan mbwááni ndîi mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee dniye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilî ntee dpîmo ndiye kîgha dé, yi yinté myedoo ndiye kîgha dé. ² Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum tédê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mââ ngê u kpâm wa kpîpî? ³ Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu a ka vyî yó. ⁴ Kwo, Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê, Mââ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁵ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vuywo dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. ⁶ Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mââ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya. * ⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mââ u pye mî yi kélê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî. * ⁸ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngmêê mu ngmîdi. ⁹ Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kâádî dê, pi ngê d:uudpî chámê dê.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo mê diyé dniye, Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kópu p:uu u kwo póó dniye. ¹¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye

* **10:6:** Gen 1:27 * **10:7:** Gen 2:24; Epeso 5:31

daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. * ¹² Yepê, Myenté, pyópu n:ii ngê u moo wa kpîpî, kn:aa pini p:uu amî yéé, yepê, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Luukî 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo ye kwódu ngópu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, p:uu ndiye pyu knî ye nod:e wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a ñuw:o teñe, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adí y:enê dé. ¹⁵ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêm, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ. ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê tp:ee dmââdîma doo a ng:êênî dé, u pa doo t:emî dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapîkpaapî dé, yipu, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyyuwo.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Luukî 18:18-30

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê kada doo a yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo póó wo, kwo, Nmî ndiye pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmaní d:uu, ghê kamí u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁸ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi

* **10:11:** 1 Kódin 7:10-11

mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa. ¹⁹ Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, mye mî chi châachââ dê. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Mâawe, kwo, tp:ee têtê noo a ya, yi kópu dyuu noo a châachââ, ala ngwo myenî châachââ té. ²¹ Yesu ngê até doo y:enê, u gha vy:o apê, Kî pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu mu ngmidi chuungê d:uu ngê, kwo, Chi lêpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³ Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê, Kî lónté kópu? Yesu ngê yepê, Kî tp:eema. Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndîi. ²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶ P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomé, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁷ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî

yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilí yintómu nmo kuwo ngê, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹⁻³⁰ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Pini n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpo kuwo, u tídê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo kuwo té, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilí amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê dîy:o tpile ngmîdi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yonoy:a amêdê pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tídê mbwó yoo, u pye mî yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo tédê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê u tpile yilí yinté amêdê pyw:ee té, yepê, dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo a l:êê dîy:o yi pini wamyê kpaka ngmê. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³¹ Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê dîy:o kuwó amêdê ghê dmi.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Luukî 18:31-34

³² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu dnye m:ii, Njedusalem dnye lèpî, Yesu yi kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, yélini y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkîngê mbê dniye. Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo kn:aa núuw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa danê. ³³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê

Njedusalem anm:uu taa dmi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, a vye u dy:oo wa a châpwo ngmê, wa mgímî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ³⁴Yepê, Yi tpóknî y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyîpwi, wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon y:oo Yesu ka kópuni dpîmo dmyinê

Mátiyu 20:20-28

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon. Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U yi nye a kwo, Kópu nye ngmê d:uu ngi. ³⁶ Yesu ngê yepê, Ló kópu dp:o ngmanî d:uu? ³⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê mî ndîi ngê wa pyódu, Chóo Lémi u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi kada dpî kaa nyédi. ³⁸ Yesu ngê yepê, Kópuni a ka dpo dmyinê ngmê, daa dpî lama dpo mbumu mo. Yepê, Dpî u ntââ dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? ³⁹ Kwo, Nyo u ntââ dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndéndê ngê dpo amye d:uu ngmê. * ⁴⁰ Yepê, Ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóo daanî ngmidi. Yepê, Chóo Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adî kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

⁴¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ⁴² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóo, yélini

* **10:39:** Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9

daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, yoo yiné a y:enê ngê, yiné a dpodo kîgha too. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadî ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adî kwo, Kada pini ngê nî pyódu, yi pini ngê choo ngêêpî nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ⁴⁵ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpî too, yi l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilî yi pywuu ngê amy:aa pyódu. *

Yesu ngê ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê, Njédikó Mátiyu 20:29-34; Luukî 18:35-43

⁴⁶ Njédikó taa dniye, y:i dnye ya, dini ghi n:ii ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilî yi k:ii, pi ngmê maa nkîgh:ê doo ya, u pi Mbatîmeyas, Tîmeyas tp:oo. Yi pini ngwolo dê kopwe dê, daa dpodo u ntâa, maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ⁴⁷ Yi pini ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî, wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntâa nga wanê ch:anê? ⁴⁸ K:omo tpile pi yilî yintómu u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kâa, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntâa nga wanê ch:anê? ⁴⁹ Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Kî pini a ka a pwiyé we. U kwo até yi mbwóo dniye, kwo, Nga mb:aamb:aa ngê pyaa we, gh:êêdé. Kwo, Yesu ngê apu, A ka a pwiyé we. ⁵⁰ Ngwolo kopwe ngê u nkuwo kpîdî a pywáí ngê, m:ii kée ngê, mbêka wo, Yesu ka loo. ⁵¹ Yesu u kwo póo wo, kwo, Lukwe nga

* **10:45:** 1 Tim 2:5-6

ngmanî mdo? Yi ngwolo kopwe ngê kwo, Mââwe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélî m:aa m:uu. ⁵² Yesu ngê kwo, U ntââ, kwo, mêchi lêpî. Kwo, Ngêlîmî mbêmê chi pyiyé. Wod:oo yi ngwo yélî mê módu, Yesu u kuwó maa p:uu mye ghê wo.

11

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Luukî 19:28-40; Njon 12:12-19

¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ² yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê nêdê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo núw:o nyoo. ³ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo néne ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wuné kwo. Mgí daawa a puwâ, díyo mêwunê diyédiyé kîgha. ⁴ Wod:oo adí lee knî, yi p:aani ad:uu taa knî, apê, Ndonki tp:oo yedê nêdê mu t:a, ngomo t:âmo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê dpîmo a pywálîpywálî, pi ngmê knî y:oo yepê, Lukwe díy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálîpywálî ngmê? ⁶ Kópuni Yesu ngê ye a vyu, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mêdaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:ââ núw:o nyoo.

⁷ Wod:oo yi ndonki Yesu ka úuw:o ngópu, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ⁸ King ntee dnyimo cháâchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya. ⁹ Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kêlê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. ¹⁰ Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Lîmî k:ii yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndîî mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, tpile yilî y:i mî módu, wod:oo Njedusalem mêda kuwo ngópu, Petani mê diyé dniye, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê kââdî doo wupwo.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê Yisîléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu

Mátiyu 21:18-19

¹² Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dnye lêpî. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. ¹³ Maa nkîgh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndîî. Yesu yi yini km:ee adî lê, apê ngmênê, Kî yini p:uu kîgha ngma a kwo. Y:i n:ee, apê, Kîgha p:uu daa kwo, mu kópu u dîy:o doo u kyopwokyo-
opwo u dye ghi ngê módu. ¹⁴ Yesu ngê yi yini ka

kwo, Pi ngê ngîgha daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vyu, p:uu ndiye pyu knî y:oo ny:ee ngópu.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátiyu 21:12-17; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê díy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî tédê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpîi yi kpópu, ímê tp:oo pywupwi tédê yi p:o a ngî too, yi ya tédê dnyi mye dy:ee too. ¹⁶ Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dêdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máádi nmîmo kwolo, mu kópu u díy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlî nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máádi nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,

dyámê pê yintómu pi knî yi ngêpê tédê ngê choo ya,

yepê, ngmêêpî kpaa tédê ngê dnye pyódu ngmê.

¹⁸ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî vy:a.

Yesu ka nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu y:oo u dêêpî dnyimon:aa nyêm.

¹⁹ Yi ntumokwodo Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem a kuwo ngópu.

Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, u pwopwo

Mátiyu 21:20-22

²⁰ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Njedusalem dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, yi yini maa nkígh:ê yi m:uu ngópu, Apê, Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e. ²¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Yini n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini. ²²⁻²³ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélímî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Kí mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmye n:aa tpaê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê tédê Chóó Lémi ka tpile ngmanmyi dmyinê, nmyi gha vy:o wanmyi vyi ngmê, anye, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo, yepê, yi kópu anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁵⁻²⁶ Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o nêdê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, yepê, k:omo tpile Chóó Lémi ka anmyi ngêpê, ngmênê kópu dononi nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vwuwo daawa kée té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u. Yepê, Pi knî yi dono nmyi kuwó mwiyé dpî kée tóó, yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó u nkwo wa kée té, mêdaadí nuw:onuw:o dé.

*Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo
Mátiyu 21:23-27; Luukî 20:1-8*

²⁷⁻²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem mê taa dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mé kee dniye, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii Yesu ka lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vvu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ²⁹ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyiné vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpaê. ³⁰ Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa léê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ³¹ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kélímî mbê dniye. ³² Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi knî ye nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o yiné ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ³³ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

12

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo

*mgongo**Mátiyu 21:33-46; Luukî 20:9-19*

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilí kní ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê têtê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya têtê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyiné vwuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyiné vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyiné l:âmol:âmo, kní a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya.

² Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lèpî, u y:enê pyu kní y:oo a wain kní nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o ngi.

³ Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mí ta, u y:enê pyu kní y:oo wain kní u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu.

⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu.

⁵ Yepê, Myenté, wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ ngê, yi pini vya ngópu, daa pyiyé wo. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi yilí ye dy:ââ ngê, woni kpaka tumo, woni vya tumo, wain u kwo daa dy:ââ ngópu.

⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee amîné châpu ngmê, daawa a vya ngmê.

⁷ Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ⁸ Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mî kée ngópu. *

⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó ngê ló kópu y:e angmê d:uu? Yepê, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. ¹⁰ Yepê, Ala kópu puku yedê nmyiné kp:aa ngópu, apii, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu, yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo. *

¹¹ Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê, nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê.

¹² Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo. Ngmênê pi yilî knî ye nkîngê mbê dniye, wod:oo Yesu mêdaa mgîmî ngópu, a kuwo ngópu, wod:oo lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátiyu 22:15-22; Luukî 20:20-26

¹³ Pádisi yoo, Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka lee dniye, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó.

* ¹⁴ Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u kópu ngê doo ya, wod:oo yi p:uu ndiye pyu knî ngmê ngmîdi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó, Ndéndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndéndê

* **12:8:** Hipîlu 13:12 * **12:10:** Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1

Pita 2:6-8 * **12:13:** 3:6

ngê nye tpapê ngê. Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi? Kwo, Wanmî pwila, ó daanmî pwila? ¹⁵ Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Lukwe dîy:o nmye dódó nê? Yepê, Tákiisi ndapî a ka ngma a núw:o yó, ngmênî m:uu. ¹⁶ U kwo yi núw:o ngópu, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kââ u pi ye tóó mo. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mêdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mêdmyinê yémî. Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu. *

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Luukí 20:27-40

¹⁸ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó. *

¹⁹ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adí ya knomomê, yi tp:ee daadí ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. *

²⁰ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²¹ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ²² Kwo, Yi

* **12:17:** Lóma 13:7 * **12:18:** Dpodo 23:8 * **12:19:** Deut 25:5

mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²³ Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amî pyódu. Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

²⁴ Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ²⁵ Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu mêdaawa yéé knî. ²⁶ Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku pee dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî. Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Nê, ng:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. * ²⁷ Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo. Yepê, Ndêndê ngê dmye kn:aadi ngmê.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó

Mátiyu 22:34-40; Luukî 10:25-28

²⁸ Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo

* **12:26:** Ex 3:2-6

Yesu ka p^ó wo, kwo, Dêêpî k^ópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a t^óó? ²⁹ Yesu ngê kwo, Ala dêêpî k^ópu kada ye t^óó, kwo, Yisîléli tpémi. Kwo, Ala k^ópu ny:ee y^ó. Kwo, Ch^óó Lémi nmî yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa m:uu a t^óó. * ³⁰ Kwo, U nuu ghi nmyi n^ódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Ch^óó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u k^ópu yidmyinê d:uud:uu dé. ³¹ Kwo, Yi dêêpî k^ópu u kuwó alani a t^óó, kwo, N^yóó n^uu ghi n^ódo ntee a t^óó, yoo yi nuu ghi dmi n^ódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî k^ópu dê kada a t^óó mo. *

³² Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ndêndê ngê kîchi vyi, Ch^óó Lémi mu ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a t^óó. ³³ Kwo, Pi n^ódo Ch^óó Lémi u nuu ghi mb:aamb:aa ngê choo ya, Ch^óó Lémi u gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo, Pi n^ódo ch^óó u nuu ghi ntee a t^óó, yoo yi nuu ghi dmi yi pini n^ódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî k^ópu dê ndîê dê, kwo, Ch^óó Lémi ka kpêê yiyé ngmênê u kwo têdê. * ³⁴ Yesu ngê apê, Kî pini ngê gha k^ópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa kêmakêma Ch^óó Lémi k^óó k:oo nye wowo. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka k^ópu daam:uu poo ngópu.

Pini n:i Ch^óó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Luukî 20:41-44

* **12:29:** Deut 6:4-5 * **12:31:** Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8 * **12:33:** 1 Sam 15:22; Hos 6:6

³⁵ Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó wo, yepê, Lónté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo lukwe dîy:o ala kópu a tpaépê ngmê, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king Dépídi u tii nédê pini ngmê? ³⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Dépídi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépídi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépídi yiné a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,

nyí yodo u maknopwo wanî yé té.

³⁷ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépídi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépídi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Yesu pi knî ye Dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Luukî 20:45-47

³⁸ Dêêpî tédê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e u yi a kwo, Nmî pi dmi ndî ngê pyaa we, nmî kpîdí dmi mb:aa kélé nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pídný:oo chââchââ nmo. ³⁹ Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile

kuknwe dpî dóo t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

*Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo
Luukî 21:1-4*

⁴¹⁻⁴² Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnye yém. Ndáápi yilí knî y:oo ndapî ndîi yilí kée ngópu, ngmênê kuknwe ngma a loo, ndapî kmono miyó njini kée ngê. * ⁴³⁻⁴⁴ Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê, mu kópu u dîy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dè tóó mo, vyílo dè yi kée dè, u ngópu mêtêdêmu tóó. *

13

*Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u
ngwo ye doo danê*

Mátiyu 24:1-2; Luukî 21:5-6

¹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Mâawe. Kwo, Kî lóntoo chêêpî dé, kî ngomo u ngwo kî wó tumo. ² Yesu ngê kwo, Kî ngomo pââ ndîi chi m:uu té? Kwo, Mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Kwo, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi

* **12:41-42:** 2 Kings 12:9 * **12:43-44:** 2 Kódin 8:12

ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Kwo, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê yintómu wa pwaa t:oo. *

Kópu dono yilî yi danêmbum

Mátiyu 24:3-14; Luukî 21:7-19

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mí kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu páádi loo, yi pi dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi Njon. ⁴ Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁵ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóó nmyo. ⁶ Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî kwo, Nê u d:aa nmo kâádi, nmyewo, Ala nê vyîlo. Yepê, Pi yilî yinté wa dóó t:oo. * ⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndî u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi l:êê, yepê, nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁸ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, dyámê pee knî ngmê wadí ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ngêêntómu m:uu wa ghîdí, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê.

* **13:2:** Luukî 19:43-44 * **13:6:** 13:21-22; 1 Njon 2:18

Yepê, Yi kópu yilí tédê dé, ngmênê dono kópu ndîi dé dîyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyyuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo a l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:a kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁰ Yepê, A kópu mb:aa pi yilí yintómu knî y:oo mwiyé dpî ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê chedê ngê wa pyódu. * ¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaépê dé, yi kópu knî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangé t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye choo tpaépê, yi kópu kada pini knî ye dmyinê tpaépê. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpaépê dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpaépê dé. ¹² Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyeé dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tpe:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ¹³ Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngmênê n:ii knî y:oo myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo

* **13:10:** Mát 28:19 * **13:13:** Njon 15:18-21

*ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 24:15-28; Luukî 21:20-24*

¹⁴ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo tédê angmê m:uu ngmê. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyyuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁵ Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêmîngî kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. ¹⁶ Yepê, Pini n:ii yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêmîngî diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. ¹⁸ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê. ¹⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini tédê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dí ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vyyu, apê, Yélini nê ngmîdi ngê yi l:êê dîy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê wanî pyódu. Yepê, Wodaa vyyu, ye pi yintómu pî pw:oo dniye. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmîdi ngê vyîlo ka kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kélímî mbê dmi. ²² Yepê, Pi yilî knî y:oo kêêmî wa kaa t:oo, pi knî ye

wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilî wa chaa ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, nmî dóo té. * ²³ Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngî dóo nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé Mátiyu 24:29-31; Luukî 21:25-28

²⁴⁻²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kââdî wa mgêdê knî, mêdaadpî pil:apil:a, pudu yilî yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dînê dmi wa ghêê té. * ²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. * ²⁷ Yepê, Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê wa danê t:oo, y:i ye anîn:aa vuywo. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Luukî 21:29-33

²⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa

* **13:22:** Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13 * **13:24-25:** 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14 * **13:26:** Tpyuu 1:7 * **13:27:** 1 Tes 4:16-17

kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ²⁹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁰ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³¹ Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóo Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mátiyu 24:36-44

³² Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóo. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóo. Yepê, K:omo tpile nê Chóo Lémi tp:oo, a lama myedaa tóo. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmídi u lama a tóo. ³³ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa tóo. ³⁴ Yepê, Alanté adî ya. Yepê, Mââwe ndîi kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu yoo wa a kuwo té, yi dpodo nédê dpodo nédê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê. ³⁵ Yepê, Dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o nmyi mââwe ndîi wéni n:ii ngê wa t:aa, nmyi lama daadî ya. Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgídî vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê mw:aandiye wa t:aa. ³⁶ Yepê, Tumutumumu wa a lê, dpî tédê kîngmê m:uu nmyo. ³⁷ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, pi yilî yintómu yi l:êê dîy:o n:aa tpapê, yepê, dmyinê t:ââ.

14

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi dê daa kêmakêma dnye kuwo dé. Yi nááli dê yi pi dê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ² Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yilí kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyâa ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Njon 12:1-8

³ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. Yi kmaapî tédê pyâa ngmê ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîi, u pi naadî, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwâ, naadî Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a chedê ngê. ⁴ Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kî pyópu ngê lukwe dîy:o kî kópu dé d:uu? Apê, Naadî lukwe dîy:o dé dyênê? ⁵ Apê, Kî pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî pyolo yono y:a pudu kmênê, yi ndapî ndîi pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpêpwo dniye. ⁶ Yesu ngê yepê, Ukwo namé mbumu. Yepê, Lukwe dîy:o dnye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ⁷ Yepê, Dye ghi yintómu u ntâa pinté yoo anmya a pyw:êmî dé.

Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaanî kwo. ⁸ Yepê, Kî pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóó p:uu anyi d:ii, kî pyópu ngê a p:uu vyîlo yii d:ii. ⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vvu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Luukî 22:3-6

¹⁰ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi Njudas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyeë u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. ¹¹ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Luukî 22:7-13

¹² Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyeë dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Máâwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo? ¹³ Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê,

Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. ¹⁴ Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹⁵ Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndî dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹⁶ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

*Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mátiyu 26:20-30; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30;
1 Kódin 11:23-25*

¹⁷ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaapê, yepê, k:omo tpile nipi nmo kmaapî té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê daa kêmakêma a kwódo ngê a wowo. ¹⁹ P:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²⁰ Yesu ngê yepê, Ye y:a mê miyó anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:ââ mu ngmidi k:oo mbîdédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²¹ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii

ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.

²² Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbîdédi a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê. ²³ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yintómu nda ngópu. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilí yi l:êê díy:o wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilí wa a kââdí. * ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amî pyódu, pi yintómu aní y:enê, Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

*Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mátiyu 26:31-35; Luukí 22:31-34; Njon 13:36-38*

²⁷ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ²⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada aní ghê, Nkálili aní lê. ²⁹ Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpókni y:oo

* **14:24:** Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmidi daanê kuwo ngi. ³⁰ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Mgîdí vy:o kêmkêm ghêlí k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyiné wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpaê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³¹ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Luukî 22:39-46

³² Kwéli lee dniye, yi kêlê ghi u pi Nketsemane. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Al:ii dmyiné ya, nîmo ngêpê. ³³ Yesu ngê pi pyile ngmidi ngê, Pita ngmê, Njems myomo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu nkîngê mbê wo, u ghê a kee wo. ³⁴ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyiné ya, dpî ngê kêê nangê t:oo, dmyiné t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyiné ngêpê. * ³⁵ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê mí dyimê wo, u mí ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono kópu daanê pyw:oo? ³⁶ Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó.

³⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Lukwe dîy:o nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ,

* **14:34:** Njon 12:27; Hipîlu 5:7-8

dye ghi dêêkwédi ntênê daanyi ya? ³⁸ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodom-biy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kêdangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi.

³⁹ Myombó Yesu ngêpê tédê mê loo, mwiyémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. ⁴⁰ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

⁴¹ Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê. ⁴² Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴³ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa núw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyiné mgîmî yó. ⁴⁴ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nîné chipéchipé, yepê, yi pini yi vyílo. Yepê, Dpî mgîmî yó, nmî kada pini knî ye dpî núw:o yó.

⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mââwe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé

ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, ní:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngo. ⁴⁶ Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. ⁴⁷ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdí, lede ngmê mbwámê pêêê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁴⁸ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kélê a ka dmyinê lee dmi. ⁴⁹ Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, yi nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe díy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dmye ntiye ngmê. ⁵⁰ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

⁵¹ U kuwó dini ghi ngê pi mgêmi ngmê ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede knî y:oo apê, My:oo mgîmî. ⁵² Yi pini u kpîdí ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:ii ngê a puwâ, u kpîdí yi kêê yedê a kuwo ngê, wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:57-68; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵³ Yesu dini ghi n:ii ngê mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndî u ngomo k:oo núw:o ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. ⁵⁴ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo

myimî kee wo, ndoo chedê yaa wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyîlî. ⁵⁵⁻⁵⁶ Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kígha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilî t:ee ngópu, ngmênê pi miyó dê y:oo yi kópu ngmidi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu.

⁵⁷⁻⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê ghêêdí wo, k:omo ngê yepê, Kî pini ngê ala kópu mwo a vyu, nmopê, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:ii wó ngópu, wo pyile amî lê, kamîni m:uu anî wó, daa pi ngê kîlî wa wó. ⁵⁹ Daa ngmidi mbêmê dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê té.

⁶⁰ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ghêêdí wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a? ⁶¹ Ngmênê Yesu tumu doo ya, kópu myedaa vyu. Yi pini myombó u kwo mê póó wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo? Kwo, Mumdoo nyi Tp:oo? ⁶² Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkalí too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé knî. ⁶³ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpídî a chópu, yi mââwe knî ye yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóochóó kêdê ndyîko. ⁶⁴ Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdí. Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu

knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.

⁶⁵ Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwi. U kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpîdî pee ngê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu, wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:69-75; Luukî 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u dpodo módó ngma a loo. ⁶⁷ Pita dini ghi n:ii ngê ndê vyîlî tédê módu, doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet pi p:uu nye ya yédi, apii? ⁶⁸ Ngmênê Pita ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama daa tóó, myed:oongê w:ee ngê. Wod:oo Pita py-wuwópyuwó tédê u nkîgh:ê doon:aa kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. ⁶⁹ Yélini y:i doo kwo, yi pyópu ngê yepê, Kî pini Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁷⁰ Pita ngê mêtê wópu ngê. Daa ndîi dye ghi yimî loo, yi yéli y:oo Pita ka kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷¹ Wod:oo Pita ye kpaa wo, yepê, Pini n:ii u pi a ka nmye tpaépê ngmê, yepê, yi pini daa a lama pini. ⁷² Vyîlo yi dini ghi ngê kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi,

Kêmkêm ghêlî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinë wópuwópu nê. Wod:oo Pita ngê mbê a puwâ.

15

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukî 23:1-5,13-25; Njon 18:28-19:16

¹ Mw:aa mgîdî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum têdê Yesu u vye u dy:oo a châpwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mââwe ndîi Paléti ka núw:o ngópu. ² Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoos nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nýóó kîchi vii. ³⁻⁴ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, wod:oo Paléti u kwo mê póó wo, kwo, Angênté, yi kópu yilî daanyinë vy:a? Kwo, Kêêmî m:uu yilî kînga dê kaa ngmê. ⁵ Ngmênê Yesu ngê kópu daa vya, Paléti ngê apê, Kî lónté pini? Apê, Lukwe dîy:o kópu daawa vii?

⁶ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ⁷ Yi m:aani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee

dniye. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo dyimê wo, pi yilî Paléti ka lee dniye, kwo, Kópuni nye d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mê d:uu ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:ii ngi. ⁹ Wod:oo Paléti ye póo wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king anî pw:ii? ¹⁰ Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u díy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka n:ee dé kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê díy:o dé kaa ngmê. ¹¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yoo yi mbodo dmi vwuwo ngópu, yepê, Paléti ngê yi pini kîngê pw:ii, ngmêné Mbadapas yu pw:ii ngê. ¹² Paléti pi knî ye mê póo wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini n:ii u pi nmye tpapê ngmê, Nmî king, yepê, lukwe u ngwo ngmanî md:o? ¹³ U kwo mbwó dniye, kwo, Kîdosi nédê t:ee ngi. ¹⁴ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngmêné pi yilî yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi nédê t:ee ngi. ¹⁵ Paléti ngê u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nî pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Núw:o yó, kîdosi nédê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

¹⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu. Ledeni yoo dnyen:aa líme, nipi a danê tumo. ¹⁷ Kpîdî pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdî u mbwo my:oo t:ee ngópu. Noko yepê, King knî

yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. ¹⁸ U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:ââkó nmî mââwe, Nju tpémi yi king. ¹⁹ Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu dnye tpyîpwi, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwitinkwiti. ²⁰ U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdî mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêtê ngee ngópu, chóó u kpîdî u mbwo mêt:ee ngópu, wod:oo núw:o ngópu, apê, Kîdosi ñedê nm:uu t:oo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Luukî 23:26-43; Njon 19:17-27

²¹ Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lêpî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksándê mbwémi Lupas yi mî.) ²² Yesu ghi ngmê núw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ²³ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndî ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê wépi ye puwâ. ²⁴ Yesu u mbwo kpîdî a ngee tumo, kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpîdî yê tumo, yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ²⁵ Yesu mw:aandiye u kêténi pee kîdosi ñedê t:ee ngópu. ²⁶ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo mye t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king. ²⁷ Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kîdosi ñedê mye t:ee dumo.

Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpîmo a vyee dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé. ²⁸ (-)

²⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi nédê a m:uu ngópu, dnye nkwitinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ³⁰ Kópu, N̄yóó kîdosi nédê a ghidi, n̄yóóchóó mē ngee ngi. ³¹ Dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmênê doo u ntââ chóóchóó daawa ngee. ³² Noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kîdosi nédê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. N:ii dê Yesu u nkîgh:ê kîdosi nédê t:ee dumo, Yesu myedpîmo nkwitinkwiti.

Yesu kîdosi nédê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

³³ Kââdî mââ kêlê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mē wa wo. ³⁴ Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe dîy:o nga d:oo ch:anê wo? ³⁵ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ³⁶ Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê nuwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi nédê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. Yi pini ngê yepê, Ngî t:ââ kmêle. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê,

Ilacha ngê kî pini kîdosi ñedê yinë wunê ngêêpî?
³⁷ Yesu dpodombiy:e yi ka wo, yed:oo pwene.

³⁸ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdí ndîi n:ii doo ya, yi kpîdí ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdí chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwoodo a yaa wo, knâpwo dí. *

³⁹ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi mâawe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndêndê ngê Yâpwo ndîi Tp:oo.

⁴⁰ Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vuuwo. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makîdala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. ⁴¹ Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî, dini ghi n:ii ngê Nkálili Wee u kwo dpîmo a paa. Pyââ mê yilí Yesu u pwopwo tédê y:i dnye kwo, n:ii dé Nkálili a ndê dniye, Yesu k:ii Njedusalem lee dniye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

⁴² Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ntóó n:uu kmênê. ⁴³ Yi pini Nju tpémi y:oo dnyimo chââchââ, yi kada pini knî yi vy:o dpîmo kwo. Yi pini ngê apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. U gha vy:o apê, Awêde Pîdade, mââ nmî lîme wo. Apê, Yi kópu u

* **15:38:** Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

l:êê dîy:o kââdî ghêlî kîngî ghîi, Yesu ntóó mwiyé nî kmênê. Wod:oo u nkîngê kuwa a kuwo ngê, Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê. ⁴⁴ Paléti ngê apê, Mumdo? Apê, Ye pini lukwe dîy:o límîlîmî ngê dê pw:onu? Ledeni knî y:oo Yesu kîdosi íedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi ka Paléti u kwo póó wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngê dê pw:onu? ⁴⁵ Yi pini ngê Paléti ka kwo, Wunê modê pw:onu. Wod:oo Paléti ngê Njósép ka kwo, Chi lêpî, nyi kmênê ngi. ⁴⁶ Wod:oo Njósép adî lê, kpídî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kîdosi íedê a ngópu, yi kpídî ngê a kmongo ngê, ntóó núwo, kpomo u mênê mí yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê dîy:o. ⁴⁷ Méli Makîdala pyââ, Méli Njósés u pye, yi pyópu dê yi ngópu, Njósép ngê Yesu ntóó kmênê ngê.

16

Yesu u ngwo a pii wo

Mátîyu 28:1-8; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

¹ Sádêdé ngê kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê pyópuni yoo yi ngópu Yesu pwene, yi pyópu pyile knî y:oo kponî mtyîmî ntee tpile knî ngmê pwila ngópu, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu t:ee té. Yi pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makîdala pyââ myomo, Méli Njems u pye pyolo. ² Sandé mw:aa mgídî vy:o kpomo chedê lee dniye. ³ Maa p:uu dnye lêpî, noko yepê, Chêêpî kpomo t:âmo nanê nmo wa tpiyé wupu kwolo? ⁴ Mu kópu u

dîy:o chêêpî pââ ndîi, doo u ntââ, yi chóó daapî tpiyé wupu kalê ngópu. Yi taa dniye, apê, Chêêpî lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo? ⁵ Kpomo mênê adî kee dmi, pi mgêmî ngmê m:uu ngópu, u kpîdî dmi kpaapîkpaapî, apê, Wéni pee u kéténi mu tóó. Ngwéti dniye. ⁶ Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka nmye vuywo té, Nasalet pi, pini n:ii kîdosi ñedê t:ee ngópu. Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé dmyeno, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu yó. ⁷ Yepê, Lee dmyeno, yepê, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo núw:o yó, Pita ka mdoo mye núw:o yó. Yepê, Ye dp:uu vyi yó, yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Yi anmy:uu m:uu ngmê, wunê ntee nmye a vyu. ⁸ Wod:oo pyââ yoo pwii wo, kpomo u mênê, mbêpê dmi a pwaa ngópu, kpomo a kuwo ngópu, mu kópu u dîy:o nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi nkîngê u l:êê dîy:o pi ka kópu ghêlí daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngê d:êê ngê, wu u dí. U kuwó dini ghi ngê kópu daamu d:êê ngê. Ala danêmbum pi knî yi lama doo ya, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu. Yi danêmbum u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, kópuni Mak ngê d:êê ngê, yi danêmbum dê nipi a kâádî dumo. Kópuni pi knî y:oo u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makîdala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:9-10; Njon 20:11-18

⁹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, Méli Makîdala pyââ ka chóóchóó mwiyé a kêma ngê. Wunê yi pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu

a ngm:ii kwólu. ¹⁰ Yi pyópu ngê Yesu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo loo, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo núwo, yepê, Yesu kêda pyidu. ¹¹ Dnye yii, dnye mbê. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi pyópu ka daa kélímî mbê dniye.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu miyó dê ye chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Luukî 24:13-35

¹² U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Yesu u nkwo m:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê y:i dpîmo lêpî. Yesu u mo u nâmo ye a ghê wo, chóóchóó ye a kêma ngê. ¹³ Yi pini dê dini ghi n:ii ngê Njedusalem a diyé knopwo, yi pyipe knî ye mí vyi ngópu, yepê, Yesu kîdnye m:uu. Yi pyipe yoo ye daa kélímî mbê dniye.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê knî y:oo kmaapî tédê Yesu u nkwo m:uu ngópu, chóóchóó ye a kêma ngê. Ye nod:e wo, mu kópu u díy:o k:omo tpile u pyidepyide p:uu daa ng:êéntómu ye doo a danêmbum, ngmênê dèdnye kélímî, pini n:ii knî y:oo Yesu m:uu ngópu, apê, Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kélímî mbê dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê dmyinê lêpî, pi knî ye a kópu dyuu dmyinên:aa tpaépê. ¹⁶ Yepê, N:ii dé a ka wunê kélímî té, a pi ngê mbwaa paa am:ii kmênê t:oo, yini yoo wanî ngee té, a kêê k:oo wanî kaa té. Yepê, N:ii dé a

ka daadnya a kêlîmî, yi yéli yi dono machedê ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pyw:ee ngmê. ¹⁷ Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, u ntââ ngê adnyi ya, mbwudu yilî adnyi chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngm:ii kîgha dé, daa dyámê ngmidi dnye ngê adnyi mbumu. ¹⁸ Yepê, K:omo tpile tpile pê ngê wa kiye té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pw:oo dmi. Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, yi yéli y:oo pwopwokopwe knî yi mbêmê kêê adnyi yiyé dé, yed:oo yinté adnyi pyipyi dé. *

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-11

¹⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u Mî ka kee wo, u che p:ââ pee ngê pyodo. * ²⁰ P:uu ndiye pyu yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee dniye, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaépê. Pi yilî ye kêlîmî mbê wo, mu kópu u dîy:o daa yi mo dnyen:aa dpodo, nmî Lémi ngê modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap. *

Wu u dí.

* **16:18:** Luukî 10:19 * **16:19:** Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22 * **16:20:** Dpodo 14:3; Hipîlu 2:3-4

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU
The New Testament in the Rossel Language, also called
the Yele Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini
copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-11-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Mar 2024 from source files dated 13 Dec 2023

f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128